

ELHEKETA : Aste buentako solas. bidea -
1 - Nafarroa Espainiari elgarte zana bere nahiz?
2 - Zer jendardekoa egin zuten Fernando-erregak?
3 - Nafarroa zera Fernando-erregak?

II ZER GINEN eta ZER GIREN.

2

Ohointza³ hori mendiez hunaindiko alderdian egin zuten, baina ez harandiko edo Frantzia aldeko Nafarroan, Benabarran. Denek dakigun bezala Adur-eko uraundiraino hedatzen ziren gure eremuak, eta hango hiri nagusia zen Doniane Garazi. Oraino lauetan hogeitaz urtez iraun zuen Nafarroako puska harek. Azkenian hura ere Frantziak ereman zuen, baina ez nolana, azkarki⁴ ihardoki ondoan.

Nafarroa behialako denboretan eskualdun guztien erresuma zen. Bizkaia, Gipuzkoa, Araba gurekin zuden, iak batetatuak, odolaldekoekin elgatuak. Emeki emeki autarik berexu eta Espainiari eratziki ziren beren nahikunde.

Nafarroa Adin-erdia deitzen zen denboran erresuma azkar bat zen eta Europako gisan moldatua. Denbora heietan Europatarra edo girixtinoa gauza bera zen, izen beraz deituak ziren.

Eta nun ziren hameka garren menderaino Europako edo girixtasunaren mugak, Frantziatik behiti? Nafarroako hego aldeko zedarrietan. Handik harat deitzen zuten *tierra de moros*: moru Afrikatarren lurak.

Nafarroa bethidanik girixtino khartsua izanik, hamahirugarren mendean Frantziarekin elgatu eta yuan zen Yerusalem eta bertze *Lekhu sainduen* beretzerat, zeren eta Turko-en eskuetan baitziren, heien aztaparretatik kendu nahiz.

Izigarriko bide luzeak eta nekheak iragan ondoan itasoz eta leihorrez hurbildu ziren eremu hetarat. Nafartarrek at heltzeko beren errege Theobalt burian, borroka gudu gaitz bat izan zuten turkoekin *Tauro* mendiaren azpian, eta aitzina yuan ziren.

Bainan azkenian Frantses eta Nafarrak etsituak, etsaia ezin garaituz, itzuli ziren, sinets ez ditaken oinhaze pairatu ondoan. Gosete, egarrite, sukharrak, eta ezin erranzeko latzeria guzietarik.

Bigarren pidaia bat ere egin zuten berantago, baina deus ardietsi gabe, eta itzultzian hil zen han Nafarroako erregea, Theobalt bigarrena.

Pidaia huntan, Nafartarrak, etxeratekoan, Grecia-n sartu ziren eta han egon berrogoita hamar urthe, Atenas hiri nagusitik yabetu ondoan.

III ADITZ IKASKUNTZA

31 Denek dakigun 32 Ditaken.

33 Zitaken 34 Dakigun, dakizkigun, Imf

31 JAKIN - INDICATIF Present.
O.S O.P

Nik dakit = je le sais	dakhet = je les sais
Hik dakikizu = tu le sais	dakizkizu = tu les sais
Zuk dakizu = us le savez	dakizue = us les savez
Harek daki = il le sait	dakite = il les sait
Guk dakigu = nous le savons	dakigu = nous les savons
Zuek dakizue = vous le savez	dakizue = vous les savez
Heiek dakite = ils le savent	dakite = ils les savent

32 IZAN - Potentiel Present.

Ni izan naiteke (naitake) = je peux être
Hi " naiteke (naitake) = tu " être
Zu " zaitezke = vous pouvez être
Hura " daitezke = il peut être
Gru " gaitezke = nous pouvons être
Zuek " zaitezke = vous pouvez être
Heik " daitezke = ils peuvent être

33 IZAN - Imparfait

Ni izan ninteken = je pouvais être
Hi " ninteken = il pouvais être
Zu " zintezken = vous pouviez être
Hura " zitaken = il pouvait être
Gru " gintezken = nous pouvions être
Zuek " zintezken = vous pouviez être
Heik " zitaken = ils pouvaient être